

SLOVENSKI NAROD.

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom
za vse leto 3 g. — k,
" pol leta 4 " — " "
" četrť " 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
" pol leta 5 " — " "
" četrť " 2 " 60 "

Oznanila:
Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " " 2krat,
4 " " " " 3krat.
veče " " " se plačujejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati kolek (štampelj) za 30 kr.

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Kje je bila sodnija?

V Gradcu je zdaj vse na nogah, kar je količkaj v zvezi s kazensko sodnijo in s policijo; graško časnikarstvo in po njem zunanje lotilo se je kazenskega preiskavanja in svetovanja. Prof. dra. Ungerja so našli neko jutro mrtvega v postelji in nastala je sumnja, da Unger ni umrl naravne smrti. V preiskavanji Ungerjeve smrti se je s početka marsikaj opustilo, marsikaj napak v roke vzelo. Zdaj na vse kriplje popravljajo. Prav je tako. Na Velčem so slovenskega fanta o belem dnevu ubili, sedem smrtonosnih ran je končalo mlado slovensko življenje. Klic nevolje in opravičene razdraženosti se je zasljal po deželi in po slovenskih časnikih. Fanta Rodéta so pokopali, nihče ni videl zapisnika o raziskavanji njegove smrti, nihče se ni brigal, da bi potolažil razdraženo javno mnenje; nihče ni skrbel, da bi se Rodetovi morilci kaznovali kot morilci, ali pa da bi se jim po vseh oblikah pravice izbrisalo Kajnovno znamenje morilstva z obraza; nihče ni skrbel, da bi se odstranila tudi najmanjša sumnja proti nepristranosti sodnije. Dvakrat smo že stali zaradi Rodetove smrti pred krvavo sodnijo, postavite nas še tretje; radi in veseli se bomo podvrgli vsaki kazni, ako nam dokazete, da dvomljivi umor nemškega profesorja avstrijskim pravnikom in sodnikom ne velja više kakor umor slovenskega kmeta. Veselila nas bo vsaka kazen, kajti ako nam zaželeni dokaz prinesete, je tudi najhujša kaznenič proti zavesti, da v Avstriji pravica velja za vse in po isti meri. To vsaj, učeni gg. sodniki in državni pravdniki! nam bote priznali, da je Rode kot kazensko-pravniški "slučaj" vsaj tolike imenitnosti, kakor dr. Unger, če ne mnogo večje.

Lepa in povzdigujoča je zavest, da človek živi v pravni državi. Zavest, da vsaj pravosodje ne pozna raz-

ločka med narodi, med strankami, med revežem in bogatinom, med učenjakom in prostakom. Ta zavest sicer ne more odškodovati za krivice v političnih zadevah, a državljana vsaj varuje, da ne obupa nad seboj, nad državo, nad človečanstvom. Ta zavest pa se nam bolj in bolj zgublja in vse naše prošnje in pritožbe so zastonj, k večjemu postavijo nas pred sodnika, zamašé nam usta, ker nam ne morejo potolažiti srca. Ne pišemo ~~teh besed~~ tje v en dan. Bomo postregli z novim škandalom, kterega pa smo mi ravno tako malo krivi, kakor drugih, ki smo jim po svoji vesti morali odpirati prostore našega lista. V zadnjem "Gospodarji" je priobčil nek Andrej Šturm pod svojim imenom iz Ivanec tak pravosodni škandal, kterega brez oklišajev imenujemo državni greh v nebo vpijoč. Poslušajte, kako slovenski Ivančan pripoveduje to stvar in kakor jo je "Gosp." prinesel v vsej zavesti svoje odgovornosti. Tam beremo od besede do besede:

"Ker se nikdo ne oglasi iz naše okolice, moram jaz oznaniti strašno hudodelstvo, katero se je zgodilo v občini logetinski. Dne 12. grudna pretečenega leta pride namreč k meni moj sosed in mi pritoži, da potrebuje denar, ker mora plačati dačo, in me prosi, naj kupim od njega polovnjak vina; smilil se mi je, in zato sem mu rekel, da hočem vino kupiti, samo da bi ga rad skusil, da zvem, koliko je vredno. Sosedu je bilo celo to prav, in zato se podava na pot v njegov vinograd. Pa kaj najdeva tamo: duri so bile vse odprte in v hiši je bilo strašno vse razdžano. Hudodelci so namreč po noči pokopali kuhinjo in tako prišli v hišo. Ko prideva v sobo, najdeva strašno prikazen, okolo 70let stara vince-rica je ležala mrtva na obrazu na peči, in kar je naju še bolj strašilo, bila je celo gola; hudobneži so jo namreč slekli, potem ko so jo umorili. Ta hudobija se je, kakor je zapovedano, oznanila gosposki, in mi štirje, ki smo najprej prišli k hiši in vse to najprvi videli,

smo bili poklicani kot pričé k sodnji v Gornoradgono; in zdaj poslušajte, dragi sobratih Slovenci krivico, ktera se nam je pri sodnji godila. Med nami štirimi pričami sem namreč samo jaz neke besede nemški zastopil, drugi trije pa nobeden ne. Uradovanje se začne in sicer samo nemško, in čeravno smo trdili, da ne zastopimo nemških vprašanj in prosili uradnika, naj slovenski uraduje. vendar tega ni hotel, temuč na vse naše prošnje vsikdar rekel: „No, so viel verdens schon kennen.“ Odgovarjali smo zato, kolikor je bilo mogoče, ali prav ali ne prav, sami ne vemo; in zato, ker ne vemo, kar smo odgovarjali, nam to največ lase bell, da smo morali prisegnoti, da smo resnice govorili. Tako ravna-jo z nami strašni nemškutarški uradniki.“

Za božjo, Kriščevo voljo, kje pa živimo, da se more kaj tacega goditi pod krinko pravosodja? Dvoje najhujih hudodelstev, kar jih je v državi mogoče, ostalo bo bržkone brez državne kazni in bo zaspalo v gorénje-radgonskih ali kakih drugih aktih, ker je bil preiskovalni sodnik tako brezvesten, nezmožen in utragljiv, da od štirih prič ni mogel, ni hotel dobiti zapisnika, kterega bi pričé mogle potrditi! Ali tako proti vsem pozitivnim postavam kričeče malomarno preiskavanje ni toliko kakor potuha, kakor „freibrief“, kterega je sodnijski uradnik dal vsem tatom in razbojnikom in še onim, ki hočejo tatovi in razbojniki postati! In sodnijskemu hlapcu, ki je na sodnjem stolu gorénje-radgonskem „v imenu cesarja“ brezpostavje inauguriral, ni še zadostovalo dvoje hudodelstev in demoralizatorična potuha! Njegova diabolična zanikernost je hrepenela še po tretjem hudodelstvu, po krivi prisegi, zaradi ktere zdaj vest peče one štiri može, ki so po postavi prisiljeni morali pričati o dvojnem hudodelstvu! Čemu hodite za drage denarje sodnije inspicirat, če niste ovohali niti tega pokrivalca in osnovatelja hudodelstev?

Listek.

Enakopravnost v Iliriji pod francosko vlado.

Pod tem napisom priobčuje v „Politiki“ znani naš rojak — (Peter v. Radi)-cs spis, ki bode tudi naše bralce zanimal. Glasi se:

Vedno večo zanimljivost imajo zdaj tiste dežele avstrijskega cesarstva, ki se s skupnim imenom imenujejo primorske dežele (küstenlande), in o kterih je že cesar Franc rekel, „da so poklicane zaradi svojega položja in marljivosti njih prebivalcev celo državo v odprtem občnji in prometi s svetom obdržati, notranje blagostanje celote oživljati z lastnim blagostanjem.

Morda ni odveč, ako pogledamo, kako je francoska vlada ob času „medvladanja v Iliriji 1809—1813“ važnost teh dežel razumela in kako je njih posebnostim pravična bila.

Navódna načela, ktera si je viši guvernér ilirski, maršal Marmont, dubrovniški vojvoda, svoje mesto nastopivši postavil, razjasnijo se najbolj iz njegovih spominov (memoar). Dne 16. novembra meseca je prišel Marmont v Ljubljano, ktera je bila zavoljo bližine avstrijskih mej in kot dober prostor za opazovanje izvoljena za sedež vlade novo osnovanega ilirskega kraljestva. (Ilirija je imela šest civilnih in eno vojaško provincijo; civilne provincije so bile: Kranjsko, Koroško, Istra, civilno Hrvaško, Dalmacija, in Dubrovnik; vojaška provincija je bila vojniška Hrvaška.) „V tem

času — pravi Marmont — sem se posebno pečal z interesi provincij. Moralo se je gledati na posebnosti njih prebivalcev, kajti ilirske provincije so imele v sebi po podnebj, jeziku in naravi prebivalcev različne deželne dele. Bilo je ravno toliko različnih navad kakor provincij, in ravno tako različni so bili običaji v življenji prebivalcev, (Nemci, Slovanje, Italijanje), ki med sabo niso imeli nobene zveze. Osnovne postave torej niso mogle enake biti, kajti tisto, kar je hrvaškim graničarjem po volji in koristi bilo, ni bilo za tržaške trgovce in za gospode na Kranjskem, v Idriji in Pliberku, ni bilo za rabo mornarjem dalmatinskim in albanijskim (Bokeljem).“

Pred vsem so si Francozje prizadevali posebnim vlastitostim narodov v teh deželah ustredi kar se je zika tiče; oni so bili jeziku najnaprvo tam pravični, kjer je najbolj treba in kjer največ koristi — v šoli. Začeli so z ljudsko šolo. Abbé Zelli, kterega je Marmont imenoval za glavnega nadzornika nauka na Ilirskem (inspecteur général des études d' Illyrie, kteri je imel 18.000 frankov letnega plačila), je organiziral normalne (primarne) šole in je iz njih odpravil nemški jezik, ob enem pa vpeljal slovenski kot učni jezik in izrekoma zapovedal učiti slovnico deželnega jezika. Posebno slovensko slovnico spisati je bilo naloženo prvemu slov. pesniku V. Vodniku, kterega je francoska vlada postavila za vodja na gimnaziji, na umetnijskih, obrtnijskih in primarnih šolah, in za učitelja zgodovine in italijanskega jezika na ljubljanskem liceji.

Ta slovnica je na svitlo prišla l. 1811 v Ljubljani, in je na svojem čelu prinesla visokolotečo pesem v hvalo francoskega vladanja: „Ilirija oživljena.“ Ta pesem je za domovino zaslužnemu rodoljubu prinesla to, da je učiteljsko službo izgubil, ko je Kranjsko prišlo zopet v oblast Avstrije. Vodnik je poslovenil francoski katekizem in je spisal tudi slovensko-francosko slovnico.

Omeniti je, da so se na pomnoženih kranjskih učiliščih — bilo jih je razen ljubljanske gimnazije še troje v deželi: v Postojni, Kranji in Novem mestu — nastavljali samó domačinje kot učitelji, in če je eden ali drugi Francoz kako mesto dobil, pokazal je takoj živo zanimanje za deželo in njene prebivalce. Tako, da le enega imenujemo, Charles Nodier, mož evropskega slovesa, ki je bil predstojnik ljublj. licealne knjižnice in ob enem vrednik ljubljanskega časopisa „Telegraphe officiel“, kteri je nekaj časa izhajal tudi v slovanski prestavi. V tem uradnem časniku nahajamo iz Nodier-ovega peresa temeljite študije o deželi in prebivalstvu na Kranjskem.

Mlado narodno življenje, katero je zdaj v šolah po deželi cvelo, prehajalo je tudi v drugo društvo in kronika zaznamlja slovenske glediščne predstave v teh letih, ko je Linhartova „Matiček se ženi“ na oder prišla v veselje polnega gledišča. To gibanje je celo seglo čez kranjsko mejo, kajti vidimo, da je že l. 1810 štajerski Slovenec Primic v Gradcu slovensko družbo osnoval, ktere udje so željno gledali preko kranjskih mejnikov v „Ilirijo oživljeno.“

Kdo nam je porok, da ta sodnji hlapec kje drugje ne skrni vzvišenega pravosodja in ne podkopa stebrov, na katerih sloni človečanstvo? Kdo nam je porok, da je to osamljen slučaj? Ali je ni oblasti, ki bi skidala to Avgijevo hlevo? Ali Vam ne zadostuje politično razdiranje lepe naše države, ali jo hočete mar tudi s pomočjo tacega pravosodja počasi a gotovo uničiti? Kdo nas reši bojazni, da nam denes morivec v srce zapodi smrtonosni nož, da pa bo privsem tem še lahko starost delal, samo zato, ker se je preiskovalnemu sodniku gabil slovenski jezik? Kje je sodnik!

Dopisi.

Iz Planine, 24. svečana. [Izv. dop.] Ne le po drugih krajih naše Slovenije, ampak tudi v našem z nemškimi razglasi in dopisi okrajnega glavarstva prav po pajkovo prepreženem okraji nahajajo se še župani, ki izdolbljeni po starem kopitu nekdanjih okrajnih vsemogotcev še vedno mislijo, da morajo vsakako trobiti v rog svojih bivših in žalibog še denašnjih našemu materinemu jeziku sovražnih uradniških velikašev, v katerih se birokratska duša demonsko nasmeji, ko vidi, da je seme sejane kulture švabskega Mihelna lepo dozorelo v marsikterem srcu ošabnega purgermajstra. — Ne davno, ko sem imel priložnost prepričati se, da so še sem ter tje župani, ki komaj deset besedi nemški se naučivši že mislijo, da so pravi odgojenci in pooblaščeneci nemških trobentačev. Bilo je namreč pri našem glavarju nekaj županov in družih mož, ki so imeli neko posvetovanje. Ko je bilo to dokončano, hotel se je župan Logaški našemu glavarju posebno prikupiti, hotel se je jako odrezati, rekši: „g. glavar, zdaj bom pa prosil, da nam bodo nemški dopisovali, ne pa slovenski.“ Mogoče, da je ljubeznivemu glavarju srce veselja zaigralo vidši, da ima še vendar enega zvestega učenca, da vendar ne pošilja brezuspešno nemških razglasov in dopisov. Ali nazočim možem, ki ne trobijo v rog našega glavarja, je pa pri teh besedah županovih vendar zavrelo, kakor en mož so vsi dobro okarali župana in zahtevali, da se jim dopisuje slovenski, ker nemški ne znajo in tudi nočejo nemških dopisov. Da je glavar tej določno izrečeni želji in oziroma pravični zahtevi vestno ustregel, se vsak lahko prepriča, kajti kakor popred, tako tudi zdaj iz njegove pisarne dohajajo na beli dan nemški razglasi in dopisi, in vrh tega ima še g. Ogrinec to lepo navado, da občinam, ki zahtevajo slovenske dopise, nalašč pošilja le nemške, med tem

ko se v katero drugo občino raje zgubi kak slovensk razglas; to se vendar pravi svetu osle kazati, in deželno predsedništvo, katero to ve in se tega lahko prepriča, pa vse to s svojim molčanjem še odobruje in tako sovražniku slovenstva še daje pogum. — Omenil sem v svojem zadnjem dopisu, da bo naš glavar nas zapustil in se podal v Ljubljano; ali žalibog moram denes poročati, da ga je ljubljanski glavar g. Pajek spodrnil in da nam tedaj g. Ogrinec ostane v Planini, in da bo še vedno iz slovenskih iger odpravljal „keinen vernünftigen Sinn bietenden Gesang.“

Od hrvaške meje 20. febr. [Izv. dop.] V Rimu biti pa papeža ne videti, to ni nič nemogoče, celo nemogoče je pa iz Hrvaškega denes dopisovati pa barona Raucha ne omenjevati. Oj ta ubogi Rauch, koliko so ga že po časopisih menceali in mandrali! O njem se more reči: črnilo v „Zatočniku“ in „Zukunfti“ za Raucha prelito napolnilo bi jezero! Ni je bolj nestalne stvari na svetu, nego je ljudska privrženost. Resničnost teh besedi Rauch denes z vso grenkobo vživa. Od njegove sijajne inštalacije lanske jeseni pa do denes, to še celega pol leta ni, pa kaka razlika javnega mnenja med onda in denes! Veliki broj tistih, ki so ga tačas častili s slavoloki, z razsvetljavami, z bakljadami in z drugimi servilističnimi ropotijami in priprogrami našega stoletja, so mu denes začeli hrbet obračati. Oni brž ko ne slutijo, ka se začenja njegova ladija potapljati in blišč njegove „presvetlosti“ tamneti. Potrjena je prikazen, da noben terorizem dolgo ne trpi, svet se s časom te pošasti privadi in nazadnje se je ne boji več. Tudi Rauchov terorizem se je že pretegnil. Vajeti, ki jih je s prva kakor strune napete držal, so odvojnile. Če Rauch ne bi bil aristokrat, moglo bi se o njem reči, da ima nekaj francoskih septembrizérov v sebi, kajti on je vedel čisto neodvisnim, čisto samostalnim ljudem brzdo svojega strahovanja čez vrat vreči, denes se pa že celo na svoje uradnike več zanašati ne more. Izdajstvo ga obdaja od vseh strani, odkodi bi drugače „Zatočnik“ največje skrivnosti zvedel! — Vsakdo denes spoznava, da so dnevi Rauchovega banovanja zbrojeni. Lonjskopolje, limito-sol in legijon drugih lopovščin so mu osodepolen „mene-tek-el-fares“ napisali. Pa kaj je Rauchu zato, on ima denes saj za en milijon premoženja več, nego ga je imel pred svojim banovanjem. On je svoje dosegel. — Razbojnik Udmanić si je dal volčje srce speči, in ga je v ta namen pojedel, da je prav po volčje brez vsmiljenja ljudi davil in moril. O Rauchu se sicer ne ve, ali je tudi on kdaj volčje srce jedel, to pa je gotovo, da on kakor v privatnem tako

v javnem življenju ne samo vsmiljenja nego tudi pravice ne pozna. On še nikoli nobenemu revežu krajcarja ni dal. Če bi vsi ljudje taki bili kakoršen je baron Rauch, bi se že zdavnej med seboj klali, če bi vsi take pravne nazore imeli, kakoršne on ima, bi že zdavnej vsi stebri javnega reda in človeškega društva razvaljeni na tleh ležali. Pa res! če do njega kazenski zakonik oblasti nima, če njega ne veže, zakaj bi druge vezal? Kdor sam z lastnimi očmi ne vidi, in z lastnimi ušesi ne čuje, kaj se vse na Hrvaškem godi, ta si prave slike o vsem tem narediti ne more. Hvala bogu, da je hrvaški narod bolji, nego njegov ban. Če je hotel baron Rauch s hrvaškim narodom komedijo igrati, je čas, da odstopi, kajti on je svojo ulogo do konca doigral, naj ne ostane dalje na odru javnosti, drugače ga bo narod sam iz odra sunil. Sicer se čuje vsaki dan, da se hoče svojemu dostojanstvu odpovedati, pa vendar še zmerom ne gre. Vse javno življenje je na Hrvaškem tako napeto, tako pretegneno, da se je bati, ka se stvari ne bodo siloma lomiti in trgati začele. Odsihmal bo vsaki dan kaj posebnega iz Hrvaškega slišati. Kakor se je leta 1848/9. sodbina Avstrije na Hrvaškem odločila, tako se zna ne mara še enkrat odločiti. Faktum je, da se je narodna masa gibati začela! — Kolika moralčna zaslomba bila bi samostalna neodvisna Hrvaška za Slovence in njih narodne težnje!

Značajno za denašnje zadeve na Hrvaškem je, da Zagrebčani se niso upali adrese na Strossmajerja v Zagrebu na pošto dati, ampak poslali so ž njo enega povzdanega človeka v Brežice, ki jo je tam na pošto dal. Isto tako značajno je, da policija po Zagrebu lovi pole s podpisimi, namenjenimi vršim Karlovčanom kot čestitanje zavolj njih na Nj. veličanstvo proti baronu Rauchu zaključenih predstavkov.

Politični razgled.

V poslanski zbornici so zdaj že en teden v posvetovanju o neki novi davkavski postavi, katero imenujejo „erwerbsteuer“. Telegram vsak dan prinaša v provincije znamenito vest, da so gg. poslanci zopet kaka dva ali tri paragrafe te postave zgotovili. Vsi pametni časniki in celo nekteri ustavoverni novo postavo absolutno zamečujejo. Nekteri poslanci so hoteli vso postavo podkopati ali vsaj zadržati. Ali tako imenovana opozicija, t. j. Poljaki, Slovenci itd. so se pridružili ministerskim mamelukom in tako je padel predlog, ki je tirjal naj se posvetovanje preloži. Kdo jim bo

ker štajerski bratje Slovenci niso bili deležni „enakopravnosti“, ktere so se Kranjci veselili.

L. 1814. je bilo konec francoskega vladanja in dežele ilirske so zopet postale avstrijske. Cesar Franc je l. 1816 rekel neki deputaciji, ki je prišla pred njegov prestol, „da bode imel te dežele kot eden izmed najvažnejih delov cesarstva in da bode posebno skrbel za nje.“ — Kako je birokratično uradništvo te cesarjeve besede razlagalo, to je iz zgodovine znano.

Harambaša.

(Zgodovinsko-romantičen obraz. Česki spisal Pr. Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.)

(Dalje.)

Harambašinja je le ponosno prikimala z glavo, kakor se vedó kraljice, odgrnila svoj dolgi zavoj, s katerim si je bila zagnila obličje, ko je stopila od svojega moža, ozrla se okrog in nasmijala, potlej pa je zopet lice skrila v zavoj.

A to nij bila navadna žena hajduku: vajena je bila vsem nadlogam dobrodružnega (abentheuerlich) življenja, ki roso ženskosti vspešno otira s čela, in krasoto urno sesa iz obličja, na povračilo pak čelo posiplje z nabori, ter obrazu in oku vsaja neprirojeno moško zunajnost. Še zmérom jej je cela ženska krasota, jedva se je poznalo, da so jej oči oslabele vsled

toliko zimskih in pomladanskih uim v mnogo létih, njih blagodejnega leska pa nijso še zatrle, torej so rezki vetrovi še zmérom brili jej v nézna lica. Kako krasna je bila gotovo ob razcvitu svoje mladosti! Dolga obléka in draga, lepša, nego jo nosijo beglerbeji, pristovala bi prvej „kaduni“ v haremu — segala jej je prav do pét, robje se je napajalo z roso, rudeče obutalo pa kopalo v mokrej travi in po orošenem listji.

„Tomić!“ — izpregovorí napósled in roko na ramo položí enemu navzočnih hajdukov, čegar obraz je pričal mnogo krvavih ruvank s Turkom in poturčencem, „a tudi vi drugi,“ — pokimala je hajdukom, „varujte mi v okoliščini Marjanka — skrbite za Krstića in Marjanka: pomnite, da nijsem le harambaši soproga, temuč — da sem tudi mati!“ — pristavila je s prošnim glasom.

Marjanko — njé drugorojeni sin, ta je bil njen ljubček.

„Dokler mi glava hajduško stoji na trupi,“ — potješi jo Tomić, „tako dolgo se ne zagriže jatagan v tvoje sina glavo, vladica moja, krogli pa se človek ne more tako lahko vbriniti, če uide iz razgovetne puške.“

„Res-da ne, prav tako!“ — poluglasno potrdé hajduci okrog in okrog.

„Hvala!“ — oglesi se hajdukinja, pozdravi hajduke, kakor prvič, ko jih je bila zapustila, potlej pa se še enkrat tako urno polasté gorke slanine in žgoče slivovice v čutari, da so nadomestili to, kar so bili zamudili v tem, ko je harambašinja bila pri njih.

„Tako, a tako! tako tedaj — hohoho!“ — glasno se posméhne Mladen, ki je v tem natihoma ménil se sè sinom. „Aj, bogme, da bogme da, vendar-le iz tvoje vhaianja izvira nekov vspeh; ali — hudič vendar! kaj mi je do tega!“ — sam sebi segne v besedo. „Le Bog sam, drug nihče ne more znati — ni oče, ni mati ne vésta, kdé je ljubezen piknila hajduka. Nu, in Krstić —“ posmehne se zopet — „ne, tak dozdevek se nobenemu čestitelju pasje Mohamedove vere ne porodi v možganih; saj vsak zapije svojo pamet. — Ali ste žc použili, junaci?“ — obrne se k hajdukom.

„Kaj pa to, harambaša?“ — oglesi se Tomić, ki je bil načel kos slanine; a n'j bil še odrezal si je, pa je že zbasal jo v torbo, „saj ímamo zmérom ob boci torbo, tovarišice čutare pa tudi ne ponese prazno s seboj!“

„I, kaj pak, Tomić!“ — potrdí Mladen, „prazna čutara — saj še nij vrédna, da bi jo v skalo treščil. No, junaci, idimo sedaj!“ — rekel je, potlej pa sklonil se k ženi, ki je bila stopila k njemu; odgrne jej zavoj, poljubi jo na čelo in néžno, skoro razžaloščen oméni: „Da se bodeva zopet videla, angelj moj, majka naša, denes ne smé nobena — ne ti, ne tvojih postrežnic ktera geniti se iz te palače — hm palača;“ — nasméhne se in ozrè v skalovje — „bogme-da, saj še sultan se ne more pobahati s tako palačo. Ni enega svojih junakov ti denes ne morem pustiti na brambo, ne odváli kamena, da, svetujem ti: nikar ne idi na cimbuvo svoje palače. Tako, majka!“ — opomni jo še enkrat.

za to hvalo vedel? V predzadnji seji pa so se gg. poslanci tako malomarno zbrali, da je moral predsednik 1½ uro čakati, predno je mogel zborovanje pričeti. Izmed Slovencev je prišel v sejo samo g. Lipold. Mi smo proti temu, da sedé naši poslanci v državnem zboru, ali dokler so udje tega zbora, zdi se nam neodpušljivo, da zanemarjajo sejé, kjer se davki množé. Klun je enkrat eno pametno zadel in tirjal glasovanje po imenih: tako so se vsi oni pokazali, ki brez opravičenja po 10 gold. na dan potegujejo iz državne blagajnice, to je iz žepov avstrijskih davkoplačevalcev. Žalostno, a resnično!

Grof Beust je, kakor pišejo, kupil poslednji veljavni časopis, ki mu je zadrege delal in ki je strastno pisal in še piše proti poravnanju z narodnostimi, „Neue freie Presse.“

Ali pojmeta povabljeni česka voditelja na Dunaj na dogovore ali ne, ni še gotovo. Česki zaupni možje se zaradi tega posvetujejo.

Ogri, ki so med dalmatinskim uporom še trdili, da bodo s Cislajtanijo vred morali plačati stroške za ta upor, zdaj trdó, da je to celo cislajtanska zadeva in da ne plačajo krajcarja. Stroškov je menda 7½ milijonov.

Magjari se bojé za Hrvaško, kjer narodna opozicija z vspehom spodžaguje trhle stebre Rauchovega posilstva. Andraši je baje že začel misliti, kako bi se s koncesijami z narodno stranko pogodil na podlogi ogersko-hrvaške pogodbe. A narodni Hrvatje te podloge, ktera jim je oktroirana, posiljena, ne bodo nikdar priznali. Njih glavna podloga je samostalnost Hrvaške (član 42. postave l. 1861).

Pišejo, da je Srbija sklenila s Črnogoro zvezo, po kateri se boste skupaj branili in skupaj bojevali. Grški in Rumuniji je odprto pristopiti k tej zvezi. To se je zgodilo zaradi tega, ker se veže Avstrija s Turčijo.

Iz Berolina se brzojavlja Bismarkov odgovor na Lasker-jev nasvet, naj se Badensko sprejme v severonemško zvezo. Bismark je govoril proti temu nasvetu in rekel: Badensko bode mnogo več koristilo nemški na rodni politiki, ako je v južnonemških državah. Če se Badensko sklene s Prusijo, rabilo bi se to napak v bavarskih volilnih gibanjih. Bismark sicer ne veruje, da bi na Bavarskem kedaj stranka do vlade prišla, ki hoče besedo prelomiti in tujo pomoč iskati, vendar je treba, da se takim prizadevanjem z napačno politiko ne pripomore. Pozneje bode pač trenotek za zaznamovati, kedaj bode pravi čas, da Badensko stopi v se-

veronemško zvezo. Na dalje razjasnuje Bismark, koliko je nemška edinost že dosežena in koliko moči že ima pruski kralj tudi v jugu. — Lasker vsled tega sam svoj nasvet nazaj vzame.

V Monakovem na Bavarskem so v drugi volitvi zmagali liberalni kandidati.

Znano je, da pomenja novo francosko ministertvo z Ollivierom na čelu, novo liberalneje dobo. Z njim so se zvezali tudi zmernejši opozicionanci, ter, zavrgli nasvet, naj se zbornica razpusti, češ, da ni zanesljivo liberalna. Ollivier je obljubil, da bo vlada pri prihodnjih volitvah nevtralna, ker jej ne bo tistih pripomočkov treba, katerih so se prejšnje preveč centralistične francoske vlade posluževale. Sicer zaznamuje minister novo francosko notranjo politiko kot tako, ki se noče ločiti od onih, kateri so 18 let cesarjevo vlado podpirali, pa tudi noče zatajiti liberalne in parlamentarne ideje, ktere so imeli zmerom udje ždanje vlade.

Španski ponudnik za kraljevski stol don Karlos je od francoske vlade odpravljen iz Francoskega in se je podal v Genevo. Francoska vlada je namreč zvedela, da je s pomočjo francoskih legitimistov (privrženecv burbonske kraljevske dinastije) pripravljaval v Španiji upor.

Razne stvari.

* (Opomin.) V kratkem se začnó po slovenskem Štajerskem volitve za okrajne zástope (bezirksvertretungen.) Do zdaj še nič ne vemo, ali se je kje od narodne strani začela agitacija. Torej resno pozivljamo vse slovenske rodoljube, da v vsace mokrajih stopijo med seboj v odbore, da kandidate postavijo in agitacijo organizirajo. Naj se tu nobeden ne zanaša na družega. Vsak rodoljuben Slovenec je domovinski reči dolžen, da dela, da začne, in sicer brez pomude, precej. —

* (Razpisana služba.) Pri c. kr. okrajni sodnji v Slovenskem Gradcu je razpisana služba sodnijskega pristava z letno plačo 800 f. „Znanje slovenskega jezika se tirja kot bistvena potrebščina.“ Dokler se nam ne pové, kako se to znanje legalno dokáže in kdo ima te dokaze preiskavati, toliko časa se nam dozdeva omenjena tirjatev jako „nebistvena.“

* (Nova slovenska igra.) Dunajski list, ki pravi, da zastopa tudi slovenske koristi, pripoveduje, da se je v neki slov. čitalnici igrala igra: „Bobic Kravja.“ Ubogi „Bob iz Kranja!“ Ogrinec ti je natvezel „kei-

„Ne, ne, nikar se ne boj!“ — potoži žena, a Mladen čuti, kako se mu trese v naročji, „dan na dan umiram, trikrat umiram s teboj i sè svojima sinoma!“

„Hm!“ — potoži se Mladen, „ali sem jaz kriv, ko bi bil poturčenec svoje oblubi veren le toliko časa, kolikor ga je tréba slini, da iz njegovih ust kane na tla! — Ne bilo bi hajdukov, ko bi ne bilo bisurmanov.“ A otare si obraz z dlanjo, vskloni glavo in zopet oméni: „Bodi-si tako ali tako, ker nij drugače; Turek bi mi bil rad zdrobil glavo, a —“ stopil je od žene, in obé roci položil jej na rami, „a čest moja!“ — divje vsklikne, „a jaz pa zdaj Turkom robim glave!“ — hladno pristavi in od žene obrne se.

Žena se stresne in obe roci pritisne na srce, kakor bi bila hotéla zadušiti bolest, ki je ta trenotja stiskala jej srce. Glava se je poobesila jej in težek vzdihljaj se je privil jej iz bridke duše. — Vzdihnila je harambašina žena in zdramila se; mladenič — njé sin je klečal pred njo in poljubljal jej roko — ta se je bil izbudil iz trpke zamišljenosti.

„Sin, sin!“ — vsklikne in strastno k srcu pritisne njegovo glavo, „oh, kdé je tvoj brat Krstić?“ — „Na poti se snidemo z njim,“ — odgovori Marjanko, „ali majka —“

V tem žvižgne harambaša Mladen; od kraja je grčav bil žvižg in počasen, pozneje pak presunljiv in prodek; a le minota, pa se je zdélo, kakor bi drevesa kraj globeli bile oživéle tako hitro; po holmastem sveti oroženi moški jemó na vseh straneh hiteti naravnost v dolino.

Marjanko vstane: „Rog te varuj, majka!“ — in obrne se od nje; ali mati mu omahne na prsi, sinu glavo stisne v svoji roci in jame obraz in usta posipati mu s poljubci.

„Prav tako se mi dozdevlje, da te nikoli več ne bodem videla,“ — vsklikne; solze se jej začnó vdirati po licih in močiti sinu obraz. „Krstić je odšel, kakor bi še ne poznal svoje matere!“ — oponesla je in malo pomolčala. — „Ali kaj, oča zahtéva to, a tudi drugače ne more biti,“ — oméni, toda tako, kakor le sebi; morebiti se je spomnila minolih lét. „Idi, sin, idi, Marjanko!“ — ojači se. „Bog te varuj, tebe in Krstića — in očeta: moja zavétnica, nebeški varuhi ne dopuste, da bi kedaj jokala na vaših grobéh — oh!“ — stresne se, „pa hajduci — saj ne počivajo po grobéh v blagoslovljenej zemlji; saj ptiči kljújó njih meso, voleje rujó se za kosti hajduške, njih glave pač turškim namestnikom nad vrati spira dež, posuša pa solnce jih.“ Tako je hladno potožila, a vendar je ta hladnost trgala jej srce, kakor se blaznu razlézuje takrat, kader si vlastne rane razkopuje v svojej bolezni (paroxismus), razhujene krvi kaplje pak objéstno, radostno, kakor bi igral — razkraplja okrog se.

Zavzet Marjanko strmi v mater: nij znal, da bi bila že tako govorila kedaj, torej ni umel je.

„Ali jaz sem hajduku žena,“ — zopet oméni — čudovito razgreta, „hajdukom sem jaz mati, za tega délj ne more biti drugače!“ —

„Marjanko!“ — oglási se oče harambaša z načelniškim glasom.

(Dalje prih.)

nen vernünftigen Sinn bietenden Gesang“; dunajski list ti je dal še tako nepoetično ime.

* (Odbor učiteljskega društva) v Ljubljani bode 28. dne t. m. ob 10. uri dopoldne imel v 4. razredu mestne glavne šole (v reduti) v Ljubljani javno sejo, h kateri se vljudno vabijo vsi družbeniki. Kdor pa ne more, priti, naznani naj odboru pismeno svoje misli o kaki točki dnevnega reda, ki bode taki-le: 1. Društvena naznanila. 2. Pomenki o nauku v pisanji. 4. Nasveti o učiteljski knjigarnici. 5. Kako bi se učiteljem na korist bolje vravnala družba v pomoč vdovam in sirotam ljudskih učiteljev na Kranjskem. 6. Nasveti posamnih družnikov.

A. Praprotnik, društva predsednik.

* (G. notar Höchtl) nam piše, da se je v Ljutomeru res razgovarjal z nekterimi gospodi zaradi slovenskega jezika, da pa je drugače govoril, nego je poročal naš dopisnik. G. Höchtl pravi, da je takole razodeval svoje misli: „Jaz se ne bom nikdar branil pisma v slovenščini spisavati, ako bodo to stranke želele; tako sem delal v Idriji in tako bom delal tudi v Ljutomeru, ker notarijatski red vsacemu notarju nalaga dolžnost, da mora pravna pisma spisavati v onem deželnem jeziku, kterega stranka želi. Izvrševaje svoj urad ne morem ravnati po svojem osebnem mišljenji, ampak moram se podvreči postavnim določilom.“ Tako g. Höchtl, čegar izrek vsled njegove prošnje priobčujemo z dostavkom, da nič posebno ne držimo na te njegove besede, kajti to bo g. notar vendar vedel, da je vredništvo „Slov. Nar.“ ena tistih strank, ki slovenski jezik najodločneje tirjajo, in vendar nam je pisal nemški, kar je že proti vsakdanji omiki. Če bo g. notar še kedaj od nas kaj želel in noče pismo nerabljeno na svoje stroške nazaj dobiti, naj nam piše slovenski; nam je naš čas predrag, da bi ga hoteli tratiti s prestavljanjem njegovega neskritega sovraštva proti slovanstvu.

* (Iz Ormuža) se nam piše: Naši nemškutarji so izvrstni matematikarji in geometri, ker so ne dolgo nekje trdili, da je na Ormužkem taboru največ 2000 ljudi bilo; izmed njih eden povprašan, koliko ljudi zamore na enem štirjaškem sežnju stati, mož modro odvrne „höchstens achte.“ Brž ko ne so ti modrijaši sami po sebi sodili, kajti vsak nemškutar več prostora zavzima kakor narodnjak, ker se proti nam napihajo kakor žaba proti volu. Pravijo pa vendar, da še toliko ljudi v Ormužu niso videli kakor na taboru in velijo „de hoben holt auch ane Hez gmocht.“ Mož beseda so pa že: g. M. vodja nemškutarije je rekel, ko so vrlega narodnjaka gospoda Kukovca v okrajni šolski odbor zvolili: „ben di bindischen noch anen solchtene Schrajer hālen, ber ich gleich austreten“ — možak še sicer svoje obljube ni storil, akopram ima v omenjenem odboru večino takih „schrajarov,“ in videli bomo, kako ostane mož beseda. Omeniti še morem, da bi bilo hvalevredno, če bi na tukajšni pošti uradniki slovenski znali, da se ne bi časopisi na čitalnico namenjeni, poprej na Vinico v Hrvaško pošiljali.

* (Iz Rocolja pri Trstu se nam piše:) Nadjamo se, da nas bo obilo rodoljubov tudi iz mesta blagovolilo zveseliti z nazočnostjo pri besedi v nedeljo 27. jan. Sledile bodo govorom deklamacije in tombola. Med tem bo pel naš pevski zbor, koji je že večkrat pokazal, da je kos stopiti na oder. — Da se vsestransko prišlin domorodcem zadovoli, bo igrala glasba, dokler se bo plesalcem ljubilo. — Vstop bi bil prost ali stroški priprave nam tega ne pripuste. Sklenil je torej odbor, da dajo povabljeni vstopnine po lastni dobrovolji; za nepovabljene se pa ustanovi vstopnina tako nizka, da se bo lahko vsakdo z nami zveseljeval.

* (Vladika Strossmayer.) Praški lepозnanski ilustrirani list „Svetozor“ prinese v prihodnji številki lepo sliko djakovaškega vladike. Vredništvo tega časopisa je dalo sliko tudi še posebej tiskati in jo prepustilo knjigotržcem na prodaj. Slika bo kinčala vsako sobo.

* (Kralj Vondra XXVI. v deželnem gledišči ljubljanskem.) Popis lepe predstave te igre je po združenih nesrečnih slučajih moral izostati iz denašnjega lista.

* (Ministri in cesarski dvor.) Znano je, da cesar vrativši se od Nila ministra Giskra ni posebno prijazno sprejel, ter mu ni privoščil niti besede niti pogleda. Zdaj se osebno razmerje ministrov proti dvoru izboljšuje. Nedavno so bili vsi k cesarju v goste povabljeni in v dvornih krogih si pripovedujejo, da jim se je cesar kazal jako prijaznega in da imato tudi v prihodnje ostati. Slišati je, da je cesarica pospeševala in želela to izboljšanje.

* (Domača industrija.) Naš rojak gosp. Kandut je v Gracu javno na glasiji dokazal, da se smejo njegove železne kase meriti z najboljšimi tujimi izdelki. Okolo železne Kandutove kase, v katero so bili zaprli srebernino, zlatino in vrednostne papirje, zažgali so gromado 5 seženj drv, tako da se je kasa popolnoma razbelila. Ko so potem kaso odprli, bile so shranjene dragocenosti vse popolnoma neoškodovane. —

Listnica vredništva.

G . . . . . u. v Tr.: Hvala za poslano nam ljubljansko pismo, sicer pa nam stvar ni nova, enacih skrivnih ljubezajivosti imamo nabranih cel koš in že davno vemo, kako nekteri lj. gospodje ustno in pisмено z vso sebično potuhnenostjo agitirajo proti nam: to so „delalni“ Slovenci, da se bog usmili. Nas to ne moti in radi jim odpuščamo: saj nam nič ne morejo. Mi bomo hodili svojo naravno pot in govorili pošteno besedo, da jo lahko vsakdo sliši; če drugi raje tihotapijo v „copátah“, naj ne mislijo, da ne slišimo njih šaranja. —

Dunajska borsa 25. februarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	60 fl. 50 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov.	— „ — „
Enotni drž. dolg v srebru	71 „ 30 „
1860 drž. posojilo	96 „ 90 „
Akcije narod. banke	729 „ — „
Kreditne akcije	272 „ 70 „
London	124 „ 40 „
Srebro	121 „ 75 „
Cekini	5 „ 85 „

J. Lacher-jeva

velika zaloga pohišne oprave
(meubles)
v Mariboru

priporoča bogato razvrsteno zalogo omar, postelj, miz, stolov, madracov na peresih, žimnastih madracov, zrcal, od najizvrstnejega blaga do najpriprostejega.

Cena je čudovito nizka.

Ravno tam

dobivajo praktični mizarski pomočniki stalno delo in dober zaslužek. (7)

2500 srebrnih rubeljnov

dobili smo iz Rusije za podporo našega šaljivega lista „Jurija s pušo“, kterega se boji celi svet. — Le na takov način nam je mogoče novim naročnikom na „Jurija s pušo“ in „Jadransko Zarjo“ poslati vse lanske številke

„Jurija s pušo“ brezplačno!

Naročnina za ta dva lista iznaša **2 gl. 40 kr.** za celo leto.

„Jurija s pušo“, ki pride zadnjo nedeljo t. m. na svetlo, bo imel

9 krasnih ilustracij!

Naročnina naj se pošilja izključivo pod naslovom: „G. H. Martelanec, vrednik v Trstu.“

„SLAVIJA“

vzajemno-zavarovalna banka v Pragi

je prvo vseslavjansko društvo in prvi korak, da bi se dovršila slavjanska vzajemnost.

Delovanje banke „Slavije“ se razprostira na naslednje oddelke in sicer:

- I. oddelek na vse baže zavarovanja za življenje,
- II. „ „ „ „ „ „ smrt,
- III. „ vzajemno podedovanjsko društvo,
- IV. „ zavarovanje zoper vsako škodo ognja.

Del čistega dobička zavarovalnega oddelka za ogenj se za zelo dober namen obrne in se sklicujemo zaradi tega na §. 5, pravil oddelka IV., v katerih se nahaja.

Razdeljenje pripomočkov in gasilne priprave, gasilnega društva in poprava poslopij.

„Pripomočki za napravo gasilnih priprav, za razdeljenje gasilne priprave in društva in za popravo poslopij znesejo vsako leto **gld. 1000** a. v., kijih dobijo tiste občine, od katerih je pri banki „Slaviji“ najmanj **10 hiš** z najmanjšim zneskom **gld. 5000** zavarovanih.“ Razdeljenje zgorej omenjenih pripomočkov se zgodi skoz srečkanje, tako namreč, da se vse občine z omenjeno istino namreč gld. 5000 zapišejo na listeko in v žarico vržejo in se jih potem toliko ven vzame, kolikor pripomočkovih zneskov je.

Zavarovanje zoper škodo ognja se zgodi na podlagi natančne cenilne vrednosti; zato se morajo izvoliti zaupni možje, namreč stavitelji, tesarski ali tudi zidarski mojstri, ravno tako tudi občinski predstojniki.

Sklicavši se na pravila, ktera se brez plače pri banki dadó, paziti je treba, da „Slavija“ ni akcijska družba, ampak vzajemna, ktera ves dobiček med zavarovance razdeli. Stopnje v oskrbovanjskem posvetovanji so le častne službe brez dohodkovega deleža. Vsak zavarovanec je ud in ima pravico v odbor voliti in druge tehtno nasvete predlagati.

Slovenci!

Čas je prišel, da tudi mi dospemo do tistega vrhunca, do kterega so najizobraženeji narodi dospeli in zedinjeni naše sovraige poteptamo in pokončamo. „Slavija“ se je na boj napravila in upa podpore od Slavjanov!

„Živela slavjanska vzajemnost!“

J. U. Dr. Jože Frič,
častni vodja.

Dr. F. L. Chleborad,
generalni vodja.

Adolf Nocar,
častni vodja.

J. M. Šary,
predsednik.

Karol Židlicky,
podpredsednik.

Odborniki: M. Dr. Dub, — Rudolf Novak, — Alojzi Oliva, — Dr. Palacky, — J. S. Skrejšovsky, — Jože Slankovský, J. Tuček, — Cenek Vávra.

Okrajni in potujoči zastopniki s potrebno polago se iščejo pri

Glavnem zastopu za slovenske dežele v Ljubljani.

Spisalske ulice, hiš. št. 269.

Jan. Lad. Černy,
I. tajnik.

Imenitni malinski hren!
se v edino pravi kvaleteti, v snopičih po 20—22 pf. težkih

1 snopič srednje debelih korenin . . . 2 f. 80 kr.
V snopičih po 25—28 pf. težkih, izvenredno debelih korenin, snopič . . . . . 6 f. — kr.
dobiva pri

Jožefu Kromm-u

v Kutni gori (Kutenberg, poleg Malina) na Češkem.

(5)